

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Diakonissalaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain 72 A §: n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §: n muuttamisesta.

Diakonissalaitos on yleishyödyllinen säätiökonserni, joka rakentaa oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. 155-vuotias säätiö tarjoaa yhdessä sen tytäryritys Rinnekodit kanssa vaikuttavia sosiaali- ja terveystalvveluja erityistä tukea tarvitseville ihmisille. Toiminnasta syntyvällä tuotolla tuemme kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevia.

Yleistä

Diakonissalaitos on huolissaan tuloajan nostosta ja mielestämme oleskelulupaun tarvittava tuloaja ei saa olla korkea. Maahanmuuttajataustaista työvoimaa tullaan tarvitsemaan Suomessa monella eri toimialalla, jotka ovat tyypillisesti matalapalkka-aloja.

<https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/tiedotteet/2023/selvitys-matalapalkka-alojen-kansainvalisista-tyontekijoista-paljon-hyodyntamatonta-osaamista>

Kohtaamme Diakonissalaitoksen eri palveluyksiköissä kuukausittain satoja erityisen haavoittuvassa asemassa olevia maahantulleita henkilöitä. Meidän kohtaamat ihmiset etsivät heille soveltuvaa työtä ja pyrkivät siten vakiinnuttamaan asemansa Suomessa työperäisellä oleskeluluvalla. Jo nyt matalapalkka-aloilla on vaikeuksia saada työehtosopimuksen mukaista minimipalkkaa. Olemme huolissamme, että mikäli tuloajaa nostetaan kohtuuttomiin lukuihin johtaa tämä suoraan hämmennykseen työnantajien keskuudessa. Huolta herättää myös, että suuri määrä ihmisiä jää paperittomiksi, koska eivät pysty ansaitsemaan 1600 € kuukaudessa. Vaikka olemme sitä mieltä, että tarkastelu Suomessa elämisen edellytyksistä onkin tarpeellista, ei sitä voida tehdä hallituksen suunnitteleamalla tavalla.

Näkemyksemme mukaan uusi lainsäädäntö vaikuttaisi kohtuuttomasti nuoriin siirtolaisiin sekä maahanmuuttajainaisiin, joilla on enemmän esteitä vaaditun tulotason saavuttamiseen. Tämä vaikuttaisi muun muassa siihen, että naiset joutuisivat hakemaan oleskelulupaansa perhesiteeseen perustuen. Tämä saattaa ajaa naiset haavoittuvaan asemaan ja sukupuolittuneen väkivallan kohteiksi karkotusta pelätessään.

Esimerkkejä tulorajan ongelmista

On tärkeä muistaa, että osa maahanmuuttajista joutuu nykyllä lainsäädännöllä johtuen suorittamaan Suomessa koulutuksen uudelleen, esimerkiksi sosiaalialalla. Lisäksi on tärkeää huomioida, että lähihoitajan oppisopimuskoulutuksen ajalla palkka on alhaisempi kuin valmistumisen jälkeen ja lähiopiskelupäivät vähentävät palkkatuloa. Sosiaali- ja terveystieteissä on mahdollista päästä työelämään jopa ilman koulutusta ja suomenkielentaitoa henkilökohtaisen avustajaksi. Näiden henkilökohtaisten avustajien palkka on alle 12 € tunnilta. Maahantulijat tekevät usein matalapalkka-alalla osa-aikaista työtä. Työaika on esimerkiksi 20-30 tuntia viikossa, mikä käytännössä tarkoittaa 50%-75%:n palkkaa.

Haluamme nostaa esimerkkinä Palvelualojen ammattiliiton kiinteistöpalvelualan minimipalkan, joka on 1700 € kuukaudessa. Henkilöllä, joka ansaitsee 1700 € kuukaudessa veroprosentti on arviolta 15 %. Verojen ja muiden pakollisten vähennysten jälkeen palkka jää reilusti alle 1600 € kuukaudessa. Myös matkailu- ja ravintola-alan alin kokoaikatyön palkka on 1774 € kuukaudessa.

Jotta oleskeluluvan tuloraja ei estäisi maahantulijoiden työllistymistä Suomessa muun muassa edellä esitetyille aloille ja tehtävissä, ei tuloraja saisi olla yksin asuvan perustoimeentulotuen perusosaa 587,71 € kuukaudessa tai yksin elävän kansaneläkettä 775,70 € kuukaudessa suurempi.

Oleskeluluvan tulorajan täyttymisessä olisi hyvä olla inhimillinen liukuma esimerkiksi tilanteisiin, joissa palkansaajan tulotason äkillinen vähentyminen johtuu esimerkiksi työnantajasta (tuotannolliset ja taloudelliset syyt). Näissä tapauksissa oleskeluluvan saaneella tulisi olla riittävästi aikaa etsiä uutta työpaikkaa.

Tulorajan nosto lisää paperittomien määrää Suomessa

Mielestämme työperäisen oleskeluluvan tulorajan nostolla minimissään 1600 € kuukaudessa on kohtuuton työntekijän, työnantajan ja työmarkkinoiden kannalta. Sillä kasvatetaan maahanmuuttajien epäinhimilliseen ja haavoittuvaan asemaan joutumista. Nykyinen minimituloedellytys 1323 € kuukaudessa on realistinen tuloraja työperäisen oleskeluluvan saamiselle. Samaa rajaa käytetään laskennallisesti Suomessa muutoinkin ja useimpien maahanmuuttajia työllistävien toimialojen työehtosopimukset määrittelevät palkkatasoaan tämän mukaisesti.

Riistävien työolosuhteiden ja jopa ihmiskaupan uhriksi joutumisen riski lisääntyy, kun maahantulijat kokevat, että heidän oleskelunsa maassa on uhattuna, elleivät he ansaitse tiettyä summaa. Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma antaa vahvat suuntaviivat koskien ihmiskaupan vastaista työtä ja ihmiskaupan ehkäisemistä. Ehdotetun lainsäädännön kohdalla tuleekin arvioida kuinka se vaikuttaa tuon ihmiskauppaa koskevan toimintaohjelman implementointiin.

Pelkäämme, jos palkkavaatimuksia ja tuloedellytystä lähdetään nostamaan, merkitsee se käytännössä ihmisten jäämistä loukkuun itsestään riippumattomista syistä. Ne alat, joille maahantulijoiden on pääsääntöisesti mahdollista työllistyä eivät yksinkertaisesti maksa tätä tasoa vastaavaa palkkaa.

Romanivähemmistö Euroopassa kohtaa historiallisesti pitkää rakenteellista syrjintää, minkä vuoksi kansainväliset ihmisoikeussopimukset esittävät, että EU-maahanmuuttajaromaneilta tulisi poistaa rekisteröitymisen esteitä. Monet romanisiirtolaiset Helsingissä eivät pysty saavuttamaan uuden lain esittämää palkkatasoa, mikä johtaa siihen, että heidän asemansa pysyy haavoittuvana, rekisteröitymättömänä eivätkä he pääse palvelujen piiriin. z

Viranomaisresursseista ja vaikutuksista yrityksiin

Kaikissa muutoksissa tiedon, ohjauksen ja neuvonnan tarve kasvaa. Lakiluonnoksessa on epärealistisesti arvioitu viranomaisten resurssit vastata kasvavaan ohjauksen ja neuvonnan tarpeeseen. Jo nykytilanteessa valtionhallinnon omat resurssit vastata tähän tarpeeseen ovat riittämättömät. Ohjaus ja neuvontavastuu valuu kuntien, alueiden sekä kolmannen sektorin toimijoille. Lakimuutoksella onkin todennäköisesti myös arvioitua suurempia vaikutuksia kuntiin ja hyvinvointialueisiin. Riskinä on paperittomuuden lisääntyminen, syrjäytyminen sekä huono-osaisuuden kasvu.

Haluamme korostaa, että esitettyjen muutosten astuessa voimaan pitää viestiä monikielisesti ja muutenkin panostaa monikanavaiseen viestintään.

Hallituksen esityksessä viitatut vaikutukset yrityksiin eivät mielestämme ole realistisia. Työmarkkinoilla ja yritysmaailmassa jonkun on lopulta maksettava +20 %:n kustannusten nousu. Matalapalkka-aloille tulee olemaan haasteellista tehdä tulonsiirtoja hintoihin tai niiden palveluita maksaville tahoille. Nämä muutokset tulevat myös yhdellä kertaa kesken kalenterivuoden keskelle haastavaa taloustilannetta.

Diakonissalaitos